EUROPADOMSTOLENS DOMAR*

April–juli 2023

Anna Rogalska Hedlund**

Under det fjärde toppmötet mellan statschefer och Europarådet i Reykjavik den 16–17 maj lyfte Europadomstolens president O'Leary fram Europakonventionens roll som bålverk i tider av konflikt. I linje med detta fortsätter Europadomstolen att döma i mål mot Ryssland som rör händelser före landets uteslutning och utträde från konventionssystemet den 16 september 2022. Till exempel fattade Europadomstolen ett beslut om admissibility och ett beslut om skadestånd i två av de mellanstatliga målen där Georgien väckt talan mot Ryssland (beslut och dom från den 20 resp. 28.04.2023).

Det ryska mellanstatliga klagomålet mot Ukraina avskrevs dock för att ryska staten inte har svarat på domstolens korrespondens och Europadomstolen har därför dragit slutsatsen att den ryska staten inte vill fullfölja sitt klagomål. Mot bakgrund av att Europadomstolen har nästa 8 500 klagomål som rör händelser efter 2014 i Ukraina, inklusive på Krimhalvön och i olika delar av östra Ukraina, krävde inte heller respekten för mänskliga rättigheter en prövning av det mellanstatliga målet (beslut 18.07.2023).

Kniviga avvägningar gällande yttrandefriheten är ett återkommande inslag i Europadomstolens praxis. Under andra kvartalet 2023 levererade Europadomstolens stora kammar två intressanta avgöranden som båda på olika sätt rör internet och yttrandefrihet. Det ena fallet rörde rimligheten i en skyldighet för en politiker

* Utgiven med bidrag från Institutet för Rättsvetenskaplig Forskning. Översikten omfattar perioden januari till mars 2023. Närmast föregående översikt var införd i ERT 2023 s. 389 ff. – De fullständiga texterna till de domar som kort refereras kan sökas på Europadomstolens hemsida http://hudoc.echr.coe.int. – Följande förkortade benämningar används i rättsfallsöversikten: Konventionen = Europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. Europadomstolen = Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna. – En dom från en kammare vinner laga kraft enligt artikel 44:2 i konventionen dvs. om parterna förklarar att målet inte kommer hänskjutas till stora kammaren, om hänskjutande inte begärs inom tre månader eller när panelen avslagit begäran om hänskjutande. Ett beslut om avvisning av ett mål eller en dom från en kommitté kan inte hänskjutas till stora kammaren.

** Jur.kand.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

att skyndsamt plocka bort hetsande kommentarer från sin Facebooksida (se Sanchez mot Frankrike) medan det andra fallet rörde rätten att få sitt namn bortplockat i en gammal tidningsartikel som fanns tillgänglig online (se Hurbain mot Belgien). I båda fallen fann Europadomstolens stora kammare att ingreppen varit rimliga och att det således inte förelåg någon kränkning av Europakonventionen.

Av intresse för den svenska debatten, där omfattande reformer av det svenska straffrättsliga systemet diskuteras, är målet Erik Adamčo mot Slovakien (dom 01.06.2023). I det målet konstaterade Europadomstolen att klagandens rätt till en rättvis rättegång enligt artikel 6 i konventionen hade kränkts när en man fällts för mord grundat på vittnesmål från så kallade kronvittnen utan att kronvittnenas fördelar med att vittna hade beaktats tillräckligt. Avgörandet upprepar Europadomstolens hållning att olika typer av åtgärder som undergräver rättssäkerheten för den tilltalade inte är otillåtna i sig men, om det spelar en avgörande för en fällande dom, måste de vägas upp av andra rättssäkerhetsåtgärder.

1. A.H. m.fl. MOT TYSKLAND (DOM 04.04.2023)

Fråga om rätt till skydd för privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen) – ingen kränkning att inte erkänna förälder som inte född barnet som moder trots könsbyte

Klagandena var ett barn och barnets föräldrar varav den ena hade fött barnet och den andra hade gett sin sperma och därefter bytt kön. Enligt tysk lag angavs föräldrarnas kön vid befruktningen eller födseln även om en ändring av en förälders kön därefter vunnit laga kraft.

Europadomstolen bedömde att eftersom den föräldern som bytt kön fortfarande var erkänd som förälder och tillfällena då barnets födelseattest behövde visas och då skulle röja denne förälders tidigare kön var få så låg myndigheternas agerande inom ramen för statens bedömningsmarginal. Det förelåg därför ingen kränkning av rätten till skydd för privat- och familjeliv enligt artikel 8 i konventionen.

Se även *O.H. och G.H. mot Tyskland* (dom 04.04.2023) som gällde liknande omständigheter.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

2. UAB KESKO SENUKAI LITHUANIA MOT LITAUEN (DOM 04.04.2023)

Fråga om rätt till skydd för privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen) – avsaknad av domstolsprövning av beslag vid inspektion

Klaganden var ett företag som tillsammans med sex andra företag blev föremål för en inspektion för misstanke om priskartellbildning. I samband med inspektionen beslagtog det litauiska konkurrensrådet 400 sidor dokumentation och 250 gigabytes med digitala data. Klaganden ombads precisera exakt vilket dokument som inte var relevant för utredningen och som klaganden ville att myndigheterna rensade bort från beslaget – något klaganden menade inte var möjligt mot bakgrund av den stora mängd data som inhämtats. Inhemska domstolar tog inte upp saken till prövning. Avsaknaden av domstolsprövning av frågan om beslaget menade Europadomstolen undergrävde skyddet mot godtycke och missbruk vilket Europadomstolen fann utgjorde en kränkning av rätten till skydd för privat- och familjeliv enligt artikel 8 i konventionen.

3. RADONJIĆ OCH ROMIĆ MOT SERBIEN (DOM 04.04.2023)

Fråga om rätt till frihet och säkerhet (artikel 5 i konventionen) – långvarigt och omotiverat frihetsberövande för uppmärksammat mord av journalist

1999 mördades en känd journalist och i januari 2013 tillsattes en kommission för att utreda mordet. Året därpå frihetsberövades klagandena, som var f.d. säkerhetspoliser, tillsammans med två andra personer. De var häktade i omkring tre och ett halvt år innan rättegång. De fälldes för mord 2019 i första instans. Deras överklagande väntade fortfortfarande på avgörande.

Europadomstolen delade den serbiska konstitutionsdomstolens bedömning att frihetsberövandet hade varit motiverat under det första året bl.a. för att det rörde sig om ett högprofilfall och att frige klagandena hade riskerat svårigheter att upprätthålla den allmänna ordningen. Den risken hade dock med tiden avtagit och det fortsatta frihetsberövandet i drygt två år till hade inte längre varit motiverat. Klagandena hade förvisso erhållit ett erkännande på inhemsk nivå men ingen kompensation. Europadomstolen fann därför att det fortfarande var offer för en kränkning av rätten till frihet och säkerhet enligt artikel 5.3 i konventionen. Dessutom hade den inhemska prövningen av lagligheten av frihetsberövande varit saktfärdig vilket utgjorde en kränkning av rätten till en snabb prövning enligt artikel 5.4 i konventionen.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

4. DROZD MOT POLEN (DOM 06.04.2023)

Fråga om yttrandefrihet (artikel 10 i konventionen) – förbud att gå in i parlament

Klagandena var medlemmar i en informell rörelse kallad Medborgare i republiken Polen. De genomförde en fredlig aktion utanför polska parlamentet i protest mot reformer av rättsväsendet och förbjöds på grund av detta att beträda polska parlamentet i ett år.

Europadomstolen noterade att en skillnad måste göras mellan protester utanför parlamentsbyggnaden och inne i parlamentets kammare som stör ordningen i den parlamentariska debatten. Förevarande fall rörde fredliga protester utanför byggnaden och klagandena hade dessutom endast erhållit ett brev från parlamentets säkerhetschef utan överklagandehänvisning. Europadomstolen fann därför en kränkning av yttrandefrihet enligt artikel 10 i konventionen.

Se även *Chkhartishvili mot Georgien* (dom 11.05.2023) där Europadomstolen fann en kränkning av föreningsfriheten enligt artikel 11 i konventionen i ett fall där klaganden snarare uttryckt sin åsikt snarare än trotsat polisorder.

5. RÅDGIVANDE YTTRANDE NR P16-2022-001 (13.04.2023, STOR KAMMARE)

Fråga om rätt till en rättvis rättegång (artikel 6.1 i konventionen) och skydd för privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen) – biologiska moderns talerätt vid vuxenadoption

Klagandena hade tagit hand om sin son under hans första levnadsår. Därefter hade hennes syster tagit hand om honom och också varit särskilt vårdnadshavare. Klaganden hade dock fortsatt vara närvarande i sonens liv. När sonen var vuxen hade mostern i samförstånd med sonen ansökt om att adoptera sonen vilket klaganden motsatte sig. Klaganden hördes och tilläts åberopa vittnen i den inhemska processen men gavs inte talerätt och hennes överklagande av första instansens dom avvisades som en följd av det. Finska högsta domstolen bad Europadomstolen om ett rådgivande yttrande om i synnerhet klagandens talerätt.

Europadomstolen konstaterade att frågan om adoption berörde samtliga parters rätt till skydd för privat- och familjeliv. Den biologiska moderns grundläggande processuella säkerhetsgarantier tillgodosågs enligt Europadomstolen genom att hon gavs möjligheten att höras och anföra argument i processen. Däremot ansåg Europadomstolen att ytterligare processuella garantier såsom att betraktas som part i processen eller en möjlighet att överklaga inte föll inom de

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

processuella aspekterna av rätten till skydd för privat- och familjelivet i artikel 8 i konventionen.

Europadomstolen noterade dock att i vissa medlemsstater hade den biologiska modern i liknande fall mer långtgående processuella rättigheter. Det var dock en fråga som ligger inom ramen för varje stats bedömningsmarginal.

Om mer långtgående processuella rättigheter kunder utkrävas enligt artikel 6 i konventionen berodde enligt Europadomstolen på huruvida den biologiska modern hade en materiell rättighet enligt finsk rätt. Europadomstolen överlämnade denna bedömning till den finska högsta domstolen och nöjde sig med att konstatera att artikel 6 endast var tillämplig om det förelåg en materiell rätt enligt finsk rätt.

6. MAYBORODA MOT UKRAINA (DOM 13.04.2023)

Fråga om rätt till skydd för privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen) – bortopererade njure utan samtycke

Klagandens njure hade opererats bort vilket klaganden fick kännedom om några månader senare genom ett anonymt samtal. En läkare bedömdes ha brustit i sina skyldigheter för att inte ha informerat om ingreppet och klaganden tillerkändes därför skadestånd.

Europadomstolen konstaterade att det saknades ett regelverk som skyddade klagandes rätt till ett informerat samtycke vid ett medicinskt ingrepp och de inhemska myndigheterna hade därför inte prövat om denna rätt hade respekterats vilket utgjorde en kränkning av klagandens rätt till skydd för privat- och familjeliv enligt artikel 8 i konventionen. Däremot hade rätten att informeras om ingreppet gottgjorts på inhemsk nivå och klagomålet avvisades i den delen.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

7. GEORGIEN MOT RYSSLAND (IV) (BESLUT 20.04.2023)

Fråga om rätten till liv (artikel 2 I konventionen), förbud mot tortyr, omänsklig och förnedrande behandling (artikel 3 i konventionen), rätt till frihet och säkerhet (artikel 5 i konventionen), rätt till skydd för privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen), rätt till effektiva rättsmedel (artikel 13 i konventionen), förbud mot diskriminering (artikel 14 i konventionen), förbud mot begränsning av rättigheter (artikel 18 i konventionen), rätt till skydd av egendom (artikel 1 i första tilläggsprotokollet till konventionen), rätt till utbildning (artikel 2 i första tilläggsprotokollet till konventionen) och rätt till rörelsefrihet (artikel 2 i tilläggsprotokoll nr 4 till konventionen) – mellanstatligt klagomål om konflikten på gränsen mellan Ryssland och Georgien

Klagomålet är det fjärde mellanstatliga klagomålet som Georgien väckt mot Ryssland som avser försämringen av situationen i gränsområdet mellan Georgien, Abkhazien och Ossetien. Europadomstolen förklarade målet *admissible* och den materiella prövningen kommer ske i ett senare skede.

Se även avgörandet *Georgien mot Ryssland* (dom 28.04.2023, stor kammare) där Europadomstolen fastställde att totalt omkring 126 miljoner euro skulle utbetalas till drygt 23 000 offer.

8. MESTAN MOT BULGARIEN (DOM 02.05.2023)

Fråga om yttrandefrihet (artikel 10 i konventionen) – förbud att använda turkiska under valkampanj

Klaganden, som var ledare för ett politiskt parti som hade stort stöd av den turkiska minoriteten i Bulgarien, dömdes till ca 1 000 euro i böter för att ha använt turkiska under valkampanjen – något som den bulgariska vallagen förbjöd. Europadomstolen betonade vikten av pluralism, tolerans och skydd av minoriteter i ett demokratiskt samhälle och att respekten för minoriteter inte försvagade demokratier utan snarare stärkte dem. Trots statens bedömningsmarginal fann Europadomstolen att det hade saknats tillräckligt starka skäl som motiverade ett ingrepp i klagandens yttrandefrihet och det förelåg därför en kränkning av yttrandefriheten enligt artikel 10 i konventionen.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

9. S.P. m.fl. MOT RYSSLAND (DOM 02.05.2023)

Frågan om förbud mot omänsklig och förnedrande behandling (artikel 3 i konventionen) – förnedrande ”kastsystem” i ryska fängelser

Klagandena var 11 personer som avtjänade eller hade avtjänat fängelsestraff i ryska fängelser. De hade kategoriserats som ”utstötta” i det informella kastsystemet som förekommer i ryska fängelser. Ytterligare tre högre kaster förekom och de utstötta var den lägsta kasten som fick utföra förnedrande arbeten och bo separat under hot om våld och sexuellt våld. Klagandena hade klagat på förhållandena till bland annat kriminalvården och den federala ombudsmannen utan framgång.

Europadomstolen erinrade om att artikel 3 gav uttryck för ett av de mest fundamentala värdena i ett demokratiskt samhälle. Mot bakgrund av den långvariga fysiska och social segregationen, uppdrag att genomföra förnedrande arbetsuppgifter, nekandet av grundläggande behov som sovplats och läkarvård, hot om våld och också tillfället av fysiskt och sexuellt våld, fann Europadomstolen att de klagandena utsatts för omänsklig och förnedrande behandling i strid med artikel 3 i konventionen. Europadomstolen fann särskilt anmärkningsvärt att regeringen hade underlåtit att bemöta, hantera eller ens erkänna existensen av ett hierarkiskt system i ryska fängelser.

10. JEHOVA’S WITNESSES MOT FINLAND (DOM 09.05.2023)

Fråga om rätt till en rättvis rättegång (artikel 6 i konventionen) och religionsfrihet (artikel 9 i konventionen) – dörrknackning utgör insamling av persondata

Efter en dom från EU-domstolen bedömdes Jehovas vittnes dörrknackning som insamling av persondata som följaktligen skulle ske enligt dataskyddslagstiftningen vilket bl.a. krävde ett uttryckligt samtycke. Europadomstolen fann att det inte hade utgjort en kränkning av rätt till en rättvis rättegång artikel 6 i konventionen att inte hålla en muntlig förhandling i målet. Europadomstolen fastslog vidare att dataskyddsreglerna inte var att betraktats som restriktioner av klagandens religiösa frihet utan utgjorde ett skydd av andras rätt till skydd av persondata. Klaganden hade inte straffats med böter eller behandlats annorlunda än någon annan religiös organisation. Det förelåg därför ingen kränkning av religionsfriheten enligt artikel 9 i konventionen.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

11. KONRKUT OCH AMNESTY INTERNATIONAL TÜRKIYE (DOM 09.05.2023)

Fråga om rätt till en rättvis rättegång (artikel 6 i konventionen) och föreningsfrihet (artikel 11 i konventionen) – godtycklig bot

Klagandena var turkiska sektionen av Amnesty International och dess ordförande som hade fått böter för att ha deklarerat medel från huvudkontoret i London för sent. Europadomstolen fann att det utgjorde en kränkning av rätten till en rättvis rättegång enligt artikel 6 i konventionen att domskälen helt grundade sig på myndigheternas rapport och inte bemötte klagandenas argument. De hade vidare varit oförutsägbart för klagandena att lagstiftningen som krävde särskild redovisning av medel från utlandet skulle tolkas som den gjorde. Det förelåg därför en kränkning av föreningsfriheten enligt artikel 11 i konventionen.

12. SANCHEZ MOT FRANKRIKE (DOM 15.05.2023, STOR KAMMARE)

Fråga om yttrandefrihet (artikel 10 i konventionen) – böter för att inte ha tagit bort hetsande kommentarer på sin Facebooksida på en gång

Klaganden var politiker och inom ramen för en valkampanj skrev han en ironisk kommentar om att oppositionens hemsida inte fungerade på sin Facebooksida. Sidan var öppet för kommentarer från allmänheten och inlägget följdes av kommentarer som pekade ut muslimer som ”droghandlare och prostituerade” som ”kastade sten på vita människors bilar”. Vissa av dem som gjort inläggen tog själva bort sina kommentarer omgående men klaganden lät övriga kommentarer ligga kvar på sin sida. Han dömdes i inhemska domstolar att betala 3 000 euro i böter och 1 000 euro för rättegångskostnader till en av målsägandena för att han inte skyndsamt hade tagit bort kommentarerna. Personerna som hade gjort inläggen dömdes också för hetsbrott.

Europadomstolens stora kammare delade kammarens bedömning att klagandens yttrandefrihet inte hade kränkts. Lagstiftningen, som var från 80-talet, enligt vilken den som bidrog till att sprida hetsande budskap var tillräckligt tydlig och förutsägbar. Europadomstolen delade också de inhemska domstolarnas bedömning att kommentarerna hade utgjort ”*hate speech*” och att klagandens Facebooksida inte var jämförbar med en stor professionell internetportal. Mot den bakgrunden var det inte orimligt att kräva att klaganden vidtog skyndsamma åtgärder för att ta bort kommentarerna. Boten och ersättningen för rättegångskostnader var inte heller oproportionerliga.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

13. BUHUCEANU m.fl. MOT RUMÄNIEN (DOM 23.05.2023)

Fråga om rätt till skydd för privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen) – skyldighet att erkänna samkönade relationer

Klagandena var 21 samkönade par. De olika paren bodde ihop och hade vid något tillfälle sökt erkännande av sitt förhållande men nekats med hänvisning till rumänsk familjelagstiftning enligt vilken ett äktenskap skulle vara mellan en man och en kvinna och samkönade äktenskap var för förbjudna.

Europadomstolen konstaterade att rumänsk lagstiftning endast erkände en form av familj – äktenskap mellan olikkönade. Europadomstolen konstaterade vidare att klagandena inte kunde erhålla sociala och civila rättigheter på samma sätt som gifta part. Även frågor som rör egendom, arv och underhåll påverkades. Europadomstolen betonade också att negativa attityder mot homosexuella inte kunde väga tyngre än klagandens rätt till att få sina relationer erkända. I linje med storkammaravgörandet I *Fedotova m.fl. mot Ryssland* fann Europadomstolen att den rumänska staten hade en skyldighet att erkänna klagandenas relationer. Formerna för hur en sådan lagstiftning utformas låg dock inom statens diskretion. Det förelåg därför en kränkning av rätten till skydd för privat- och familjeliv enligt artikel 8 i konventionen.

Se även *Maymulakhin och Markiv mot Ukraina* (dom 01.06.2023) på samma tema.

14. A.E. MOT BULGARIEN (DOM 23.05.2023)

Fråga om förbud mot omänsklig och förnedrande behandling (artikel 3 i konventionen) och förbud mot diskriminering (artikel 14 i konventionen) – bristande skydd för misshandel av 15-åring

Klaganden var en 15-årig flicka som hade blivit upprepat och allvarligt misshandlad av sin 23-åriga pojkvän. Vid ett tillfälle sökte hon medicinsk hjälp och omfattande skador från slag med hårda objekt konstaterades. En socialarbetare bedömde att hennes mor saknade förmåga att ta hand om henne och hon placerades utanför sin familj. Åklagaren lade dock ner förundersökningen mot pojkvännen.

Europadomstolen konstaterade att Bulgarien hade en skyldighet att inrätta ett effektivt system som beivrade alla former av våld i hemmet men att ett sådant saknades i Bulgarien. Staten hade därför underlåtit att skydda klagandens rättigheter enligt artikel 3 i konventionen. Europadomstolen noterade att det var det tredje målet mot Bulgarien som rörde liknande omständigheter och

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

eftersom våld i hemmet främst drabbade kvinnor förelåg även en kränkning av förbudet mot diskriminering enligt artikel 14 i konventionen.

15. MESIĆ MOT KROATIEN NR 2 (DOM 30.05.2023)

Fråga om rätt till skydd för privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen) – tidningsartikel om muta i tjänsten ej fråga om privatliv

Klaganden var Kroatiens tidigare president som menade att en nyhetsartikel på en internetsite, som påstod att han blivit erbjuden eller tagit emot mutor vid upphandlingen av bepansrade fordon till armén från ett finskt företag, kränkte hans rätt till skydd för privat- och familjeliv enligt artikel 8 i konventionen. Europadomstolen konstaterade att artikeln granskade klaganden i hans tjänsteutövning, inte i hans privatliv. Artikeln påstod inte heller entydigt att klaganden hade begått brott. Vid en samlad bedömning fann Europadomstolen att de inhemska domstolarna hade gjort en rimlig avvägning mellan klagandens rätt till skydd för privat- och familjeliv och nyhetssitens yttrandefrihet. Det förelåg därför ingen kränkning av rätten till skydd för privat- och familjeliv enligt artikel 8 i konventionen.

16. GROSAM MOT TJECKIEN (DOM 01.06.2023, STOR KAMMARE)

Rätt till en rättvis rättegång (artikel 6.1 i konventionen) och rätt att överklaga i brottmål (artikel 2 i protokoll nr 7 till konventionen) – talan om oberoende och opartisk domstol väcktes för sent

Klaganden dömdes i ett disciplinärt förfarande till böter för grovt tjänstefel i hans egenskap utmätningsman. Han klagade till Europadomstolen att han saknade möjlighet att överklaga den tjeckiska högsta domstolens beslut.

Kammaren bedömde att hans sak inte hade prövats av en oberoende och opartisk domstol. Europadomstolens stora kammare konstaterade dock att kammaren överskridit sina befogenheter enligt artiklarna 32 och 34 i konventionen när de tolkat hans klagomål som att det även gällt frågan om domstolens oberoende och opartiskhet. Europadomstolens stora kammare konstaterade att hans klagomål i det avseende hade inkommit flera år efter att talan anhängiggjorts vid Europadomstolen och således inte inom sexmånadersfristen. Talan avvisades därför som för sent inkommen. Övriga delar av talan avvisades som uppenbart ogrundade.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

17. ERIK ADAMČO MOT SLOVAKIEN (DOM 01.06.2023)

Fråga om rätt till en rättvis rättegång (artikel 6 i konventionen) – kronvittnen skadade rättssäkerheten

2017 dömdes klaganden för medhjälp till två mord till 25 års fängelse. Morden begicks på 90-talet och den fällande domen grundades huvudsakligen på tre vittnesmål från andra personer som hade varit inblandade i morden och som hade förhandlat fram fördelar i utbyte mot att vittna i rättegången. I första instans konstaterade domstolen att vittnesmålen hade granskats särskilt noga medan överinstansen menade att vittnesmålen hade bedömts riktigt ”som vilket bevis som helst”. Konstitutionsdomstolen bedömde dock att vittnesmålen inte hade bedömt som vilket bevis som helst.

Europadomstolen konstaterade att de inhemska domstolarna hade bedömt att inkonsekvenser i vittnesmålen hade varit obetydliga och bl.a. kunde förklaras med stress. Europadomstolen fann de inhemska domstolarnas bedömningar av vittnenas trovärdighet otillfredsställande och konstaterade att ingen prövning gjorts av varje vittnes betydande fördelar som det erhållit i utbyte för sitt vittnesmål. Det syntes också saknas uttryckliga regler för att bevilja immunitet i utbyte mot vittnesmål och överenskommelser av den sorten låg utanför domstolens kontroll. Klagandens invändningar i dessa avseenden hade också enbart fått abstrakta svar i den inhemska processen. Europadomstolen fann därför att rättssäkerhetsbalansen i den inhemska processen hade rubbats och det förelåg en kränkning av rätten till en rättvis rättegång enligt artikel 6 i konventionen.

Se även *Lalik mot Polen* (dom 11.05.2023) där klaganden hade fällts för mord grundat på uttalanden han gjort medan han fortfarande var berusad och utan tillgång till advokat vilket Europadomstolen fann stred mot rätten till försvar enligt artikel 6.3c i konventionen.

Se även *UAB Ambercore DC och UAB Arcus Novus mot Litauen och UAB Braitin mot Litauen* (båda domar 13.06.2023) som rörde företag som hade nekats tillstånd för sin verksamhet på grund av sina kopplingar till ryska säkerhetstjänsten. I båda fallen fann Europadomstolen att den hemligstämplade bevisningen inte hade haft en avgörande betydelse för utfallet och att rätten till en rättvis rättegång enligt artikel 6 i konventionen inte hade kränkts.

18. NAVALNYY MOT RYSSLAND NR 3 (DOM 06.06.2023)

Fråga om rätt till liv (artikel 2 i konventionen) – otillräcklig utredning av förgiftning

Klaganden, en framstående oppositionspolitiker, blev under en flygresa allvarligt sjuk av vad som visade sig var ett förgiftningsförsök med ett nervgift av typen Novichok som var förbjudet enligt den internationella konventionen om

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

kemiska vapen. Europadomstolen var kritisk till att de ryska myndigheternas utredning inte hade varit öppen för granskning och inte möjliggjorde för klaganden att delta i processen. Utredningen hade inte heller bemött påståendena om politiska motiv bakom förgiftningen, inbladningen av statliga tjänstemän liksom användningen av ett nervgift som var förbjudet enligt både nationell och internationell rätt. Vid en samlad bedömning hade utredningen inte klarlagt de bakomliggande omständigheterna och behovet av adekvata åtgärder för de ansvariga. Det förelåg därför en kränkning av den processuella aspekten av rätt till liv enligt artikel 2 i konventionen.

Se även *Nemtsova mot Ryssland* (dom 11.07.2023) som också rörde en ineffektiv utredning av mordet på Boris Nemtsov, en annan framstående oppositionspolitiker.

19. DEMIRTAŞ OCH YÜKSEKDAĞ ŞENOĞLU MOT TURKIET (DOM 06.06.2023)

Fråga om rätt till frihet och säkerhet (artikel 5 i konventionen) – advokatsekretessen inte respekterad

De båda klagandena var tidigare tillsammans ordföranden för ett politiskt parti i Turkiet. De hade frihetsberövats men deras möte med advokat hade övervakats och dokumentation hade beslagtagits. Europadomstolen bedömde att inhemska domstolar inte hade visat att exceptionella omständigheter hade förelegat som kunde motivera ett åsidosättande av advokatsekretessen och det saknades detaljerad bevisning som motiverade tillämpningen av den turkiska undantagstillståndslagen som tillkom efter kuppförsöket 2016. Det förelåg därför en kränkning av rätten till effektivt rättsligt biträde i enlighet artikel 5.4 i konventionen.

20. A.M. m.fl. MOT POLEN (BESLUT 08.06.2023)

Fråga om skydd för privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen) och rätt till enskilda klagomål (artikel 34 i konventionen) – möjlighet att göra abort

Klagandena var åtta polacker som klagade på den polska abortlagstiftningen som gäller i landet sedan 2020. Enligt klaganden omöjliggör regelverket en abort vid anormaliteter med fostret. Två av klaganden anförde att deras medicinska tillstånd medför en högre risk för fosterskador medan två var gravida och var oroliga för komplikationer, De övriga planerade att skaffa barn eller hade avbrutit försök att skaffa barn på grund av rädsla att de inte skulle få adekvat vård vid komplikationer.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

Europadomstolen konstaterade att endast vid mycket exceptionella omständigheter kunde ett klagomål grunda sig på en risk för en kommande kränkning. För att en kvinna i fertil ålder i Polen skulle ha talerätt behövde hon visa rimliga och övertygande bevis att hon riskerade en kränkning. I förevarande fall hade klaganden inte anfört tillräcklig bevisning. Målet avvisades därför för bristande talerätt enligt artikel 34 i konventionen. Vid tillfället för domen fann ytterligare omkring 1 000 klagomål mot polska staten avseende abortlagstiftningen.

21. SPERISEN MOT SCHWEIZ (DOM 13.06.2023)

Fråga rätt till en rättvis rättegång (artikel 6 i konventionen) – domares formulering vid häktning påverkade opartiskhet

Klaganden var anklagad för bl.a. utomrättsliga avrättningar under sin tid som polischef i Guatemala. Hans skuld prövades i flera instanser men återförvisades av den schweiziska högsta federala domstolen varpå klaganden menade att det saknades skäl till fortsatt frihetsberövande. Domaren beordrade dock fortsatt frihetsberövande med motiveringen att det fanns tillräckliga bevis och det var troligt att klaganden skulle fällas. Samma domare var därefter ordförande i den sits som slutligen dömde klaganden till 15 års fängelse för mord.

Europadomstolen menade att domarens uttalanden vid det fortsatta frihetsberövandet skedde i ett skede av processen då förundersökningen var avslutad och domaren hade uttryckt sig på ett sätt som gav uttryck för den tilltalades skuld snarare än det fortsatta behovet av frihetsberövande. Klaganden hade därför skäl att befara att denna domare hade en förutfattad uppfattning om klagandens skuld när hon senare dömde klaganden för mord. Klagandens rätt till en opartisk domstol hade därför kränkts i strid med rätten till en rättvis rättegång enligt artikel 6 i konventionen.

22. AKTÜRK m.fl. MOT TURKIET (DOM 13.06.2023)

Fråga om rätt till skydd av egendom (artikel 1 i första tilläggsprotokollet till konventionen) – återkallad försäljning av mark

Klagandena var släktingar till en avliden man som besuttit ett stycke mark sedan 1966 och som förvärvade marken 2017, några veckor innan hans död. Försäljningen hade dock återkallats för att marken, som låg i ett översvämningsdrabbat område, skulle användas för att bygga bostäder åt människor som drabbats av översvämningar.

Europadomstolen bedömde att kommunens syfte med att återkalla försäljningen av marken var för att tillgodose ett angeläget allmänt intresse. Vidare hade köpet återkallats skyndsamt och de anhöriga kunde erhålla köpeskillingen

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

samt ränta om de ansökte om det. Det förelåg därför ingen kränkning av äganderätten enligt artikel 1 i första tilläggsprotokollet till konventionen.

23. GERMANO MOT ITALIEN (DOM 22.06.2023)

Fråga om rätt till skydd för privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen) – bristande rättssäkerhetsgarantier vid besöksförbudslikande åtgärd

Klagandens fru lämnade honom tillsammans med deras gemensamma barn och gjorde därefter en polisanmälan om att han trakasserat och skrämt henne. Som en följd utfärdade polisen en varning (*ammonimento*) att hans beteende inte fick upprepas. Varningen innebar att han kunde fällas till ansvar för förföljelse utan förnyad polisanmälan och han skulle automatiskt fällas till grovt brott ifall han fälldes för brott. Polisen hörde 17 personer varav tre stödde fruns berättelse. Klaganden hördes inte. Överinstansen upphävde varningen och menade att klagandens rätt att delta i processen och försvara sig inte hade respekterats. Den högsta instansen menade dock att klagandens deltagande i processen inte hade ändrat utfallet och att polisens utfärdande av varningen hade varit riktig,

Europadomstolen konstaterade inledningsvis att staten har en skyldighet enligt artiklarna 2, 3 och 8 i konventionen att vidta åtgärder för att skydda offer eller potentiella offer från livsfara och fysisk såväl som psykisk skada. Den italienska lagstiftningen tillgodosåg denna skyldighet men var likväl problematisk eftersom den saknade tidsgräns för åtgärder som vidtogs och det saknades möjligheter att begära att åtgärden upphävs när den inte längre behövs. Dessutom hade inte klaganden hörts innan åtgärden vidtogs. Mot bakgrund av att polisen hade hört 17 vittnen saknades övertygande skäl varför inte även klaganden hade hörts. Vid en samlad bedömning fann Europadomstolen att de inhemska myndigheterna inte hade gjort en tillräcklig prövning av omständigheterna i fallet och de processuella aspekterna av klagandens rätt till skydd för privat- och familjeliv enligt artikel 8 i konventionen hade inte respekterats.

24. LORENZO BRAGADO m.fl. MOT SPANIEN (DOM 22.06.2023)

Fråga om rätt till en rättvis rättegång (artikel 6 i konventionen) – saktfärdigt beslut om utnämning

Klagandena var sex domare som hade sökt om tillträde till spanska allmänna domstolsrådet, en motsvarighet till det svenska Domstolsverket. Efter två år hade parlamentet fortfarande inte gjort några utnämningar till rådet och klagandena vände sig därför till domstol för att påskynda processen. Deras klago-

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

mål avvisades dock som för sent inkommet. Europadomstolen ansåg att det saknades en rimlig förklaring till varför målet avvisades som för sent inkommet och att klagandens rätt att få sina civila rättigheter prövade av en domstol därmed hade kränkts. Det förelåg således en kränkning av rätten till en rättvis rättegång enligt artikel 6 i konventionen.

25. POKLIKAYEW MOT POLEN (DOM 22.06.2023)

Fråga om rättssäkerhetsgarantier vid utvisning av utlänningar (artikel 1 i tilläggsprotokoll nr 7 till konventionen) – bristande rättssäkerhet vid utvisning till Belarus

Klaganden utvisades till Belarus med hänvisning till nationell säkerhet utan att få ta full del av skälen. Europadomstolen konstaterade att det saknades angivna specifika skäl till varför klaganden skulle vara ett hot mot den nationella säkerheten. Han hade inte heller informerats om möjligheten att ta del av akten genom ett ombud med särskild säkerhetsklassning. Eftersom han redan hade utvisats till Belarus var det svårt för honom att fullfölja sin talan i Polen. I linje med storkammaravgörandet *Muhammad och Muhammad mot Rumänien* fann Europadomstolen att även med beaktande av statens bedömningsmarginal så hade klagandens rätt till rättssäkerhetsgarantier enligt artikel 1 i tilläggsprotokoll nr 7 till konventionen inte respekterats.

26. X m.fl. MOT IRLAND (DOM 22.06.2023)

Fråga om skydd för egendom (artikel 1 i första tilläggsprotokollet till konventionen) och förbud mot diskriminering (artikel 14 i konventionen) – ingen rätt till barnbidrag i väntan på uppehållstillstånd

Klagandena nekades barnbidrag medan de väntande på uppehållstillstånd men erhöll det i samband med att uppehållstillstånd beviljades. Europadomstolen menade att personer som beviljats uppehållstillstånd inte var i en jämförbar situation med personer som inte hade beviljats uppehållstillstånd. Det förelåg därför ingen kränkning av klagandenas rätt skydd för egendom enligt artikel 1 i första tilläggsprotokollet till konventionen i förening med förbudet mot diskriminering enligt artikel 14 i konventionen.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

27. NURCAN BAYRAKTAR MOT TURKIET (DOM 27.06.2023)

Fråga om rätt till skydd för privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen), rätt att ingå äktenskap (artikel 12 i konventionen) och förbud mot diskriminering (artikel 14 i konventionen) – väntetid för skilda kvinnor att gifta om sig

Klaganden hade skiljt sig och nekades, i enlighet med turkisk lag, att gifta om sig innan 300 dagar hade gått sedan skilsmässan om hon inte genomgick en läkarundersökning som visade att hon inte var gravid. Europadomstolen fann att inskränkningen av hennes privatliv inte tillgodosåg något angeläget allmänt intresse och därför utgjorde en kränkning av hennes rätt till skydd för privat- och familjeliv enligt artikel 8 i konventionen. Europadomstolen ansåg vidare att begräsningen utgjorde en diskriminering av kvinnor och syftet att inte blanda ihop faderskap kunde tillgodoses på andra sätt. Det förelåg därför en kränkning av rätten att ingå äktenskap enligt artikel 12 i förening med förbudet mot diskriminering enligt artikel 14 i konventionen.

28. ZHABLYANOV MOT BULGARIEN (DOM 27.06.2023)

Fråga om yttrandefrihet (artikel 10 i konventionen) – avsättande av talman för glorifiering av kommunism och politiskt våld

Klaganden blev avsatt som talman i det bulgariska parlamentet, med 110 mot 78 röster, efter ett antal uttalanden som glorifierade politiskt våld och hyllade den tidigare kommunistiska ordningen. På begäran av 60 parlamentsledamöter prövade konstitutionsdomstolen avsättningen och fann att avsättningen hade varit i enlighet med konstitutionen och annan lag.

Europadomstolen konstaterade att posten som talman är en politisk tillsättning till skillnad från professionella tillsättningar såsom domare, åklagare, professor eller tjänsteman. Europadomstolen bedömde också att klagandens uttalanden hade motarbetat demokratiska värden och glorifierat politiskt våld. Den inhemska prövningen hade varit grundlig och balanserad och Europadomstolen delade konstitutionsdomstolens bedömning att det rörde sig om ett ingrepp som var nödvändigt i ett demokratiskt samhälle. Det förelåg därför ingen kränkning av klagandens yttrandefrihet enligt artikel 10 i konventionen.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

29. BRYAN m.fl. MOT RYSSLAND (DOM 27.06.2023)

Fråga om rätt till frihet och säkerhet (artikel 5.1 i konventionen) och yttrandefrihet (artikel 10 i konventionen) – avsaknad av laglighet vid ingripande mot Greenpeaceaktivister

30 klaganden från 18 olika länder, däribland Sverige, hade 2013 deltagit i en Greenpeaceaktion mot en rysk oljeplattform i Petjorahavet inom Rysslands ekonomiska zon. Aktivisternas fartyg, som hade holländskt flagg, togs över av ryska kustbevakningen och fördes med aktivisterna till Murmansk där en arresteringsorder utfärdades för sjöröveri. Brottsrubriceringen upprätthölls av två domstolsinstanser trots att oljeplattformen inte var ett fartyg såsom rekvisiten för brottet sjöröveri förutsatte. Efter en månad ändrades dock brottsrubriceringen till huliganism. Efter förlikningsförhandlingar, som inledningsvis inte erkändes av Ryssland, kom Ryssland och Nederländerna till en hemlig förlikningsöverenskommelse och brottsutredningen lades ner. Aktivisterna erhöll 20 000 euro vardera i ersättning.

Europadomstolen konstaterade inledningsvis att förlikningsöverenskommelsen inte innebar att klagandena hade fått sina rättigheter enligt konventionen prövade. De utgjorde därför inget hinder för Eurodomstolens prövning. Ryssland hade tagit kontroll över fartyget och hade därför jurisdiktion över det. Flera stater däribland Sverige intervenerade i processen inför Europadomstolen.

Europadomstolen konstaterade att den ryska kustbevakningens övertagande och styrning av aktivisternas fartyg innebar ett frihetsberövande som inte hade registrerats någonstans av ryska myndigheter. Det utgjorde därför ett frihetsberövande utan stöd i lag. Även det efterföljande frihetsberövande hade skett på oklar laglig grund och brottsrubriceringen hade under frihetsberövandet ändrats. Således hade det efterföljande frihetsberövandet hade också saknat stöd i lag i den mening som avses i artikel 5 i konventionen.

Frihetsberövandet och de straffrättsliga åtgärderna hade vidare inneburit ett ingrepp i aktivisternas yttrandefrihet i en fråga av betydande socialt intresse, nämligen miljöeffekterna av borrning efter olja. Mot bakgrund av slutsatsen om den bristande lagligheten av frihetsberövandet, saknade även ingreppet i yttrandefriheten laglig grund. Det förelåg därför kränkningar av rätten till frihet och säkerhet samt yttrandefriheten enligt artiklarna 5.1 och 10 i konventionen.

Jfr dock *N.M mot Belgien* (dom 17.04.2023) där ett långvarigt frihetsberövande i väntan på utvisning till Algeriet inte utgjorde någon kränkning mot bakgrund av att klaganden var farlig och behovet att skydda allmän ordning och nationell säkerhet.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

30. BIJAN BALAHAN MOT SVERIGE (DOM 29.06.2023)

Fråga om förbud mot omänsklig och förnedrande behandling (artikel 3 i konventionen) – utlämning till USA ingen kränkning

Klaganden, som var född 1993, var medborgare i Iran och USA. I maj 2020 frihetsberövades han i USA för att bl.a. ha knivskurit en person 30 gånger. Han släpptes mot borgen men kom sedan inte till rättegången utan hade lämnat landet. I juni 2021 begärdes han utlämnad från Sverige till USA misstänkt för förödelse, tortyr, grov stöld och påverkan av vittnen. Högsta domstolen beslutade i december samma år att en utlämning inte stred mot konventionen.

Europadomstolen konstaterade att det rådde osäkerhet kring hur långt fängelsestraff klaganden riskerade men om domstolen och åklagaren inte tillämpade några undantag låg det lägsta straffet på 17 års fängelse. Klaganden hade enligt Europadomstolen inte visat att han riskerade *de facto* eller *de jure* livstidsfängelse utan möjlighet till villkorlig frigivning. Europadomstolen konstaterade vidare att det inte rörde sig om ett grovt oproportionerligt straff. Det förelåg därför ingen kränkning av förbudet mot omänsklig och förnedrande behandling enligt artikel 3 i konventionen.

Se även *Carvajal Barrios mot Spanien* (dom 13.07.2023) som rörde utlämning av en venezuelansk man till USA misstänkt för kontraspionage mot drog-handel där Europadomstolen inte fann någon kränkning.

Se dock *Horion mot Belgien* (dom 09.05.2023) där Europadomstolen fann en kränkning av förbudet mot omänsklig och förnedrande behandling enligt artikel 3 i konventionen för att en livstidsdömd av formella skäl inte kunde överföras till psykiatrisk vård för vidare prövning av villkorlig frigivning.

31. HURBAIN MOT BELGIEN (DOM 04.07.2023, STOR KAMMARE)

Fråga om yttrandefrihet (artikel 10 i konventionen) – om rätten att bli bortglöm

Klaganden var en tidning som beordrades av domstol att i onlineversionen av en artikel ta bort för- och efternamn på en person som hade dömts för att ha orsakat en dödlig trafikolycka 1994 vilket det då hade rapporterats om i media. Personen ifråga hade sedermera avtjänat sitt straff men hans namn var fortfarande sökbart på tidningens hemsidas arkiv.

Europadomstolen konstaterade att nyheten om den dömda personen knappast hade något nyhetsvärde längre. Den hade inte heller något historisk eller vetenskapligt värde och personen i fråga var inte en känd person. Europadomstolen menade att i praktiken blev tidningens arkiv ett virtuellt brottsregister som allmänheten hade tillgång till. Det innebar en stor börda för personen ifråga

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

medan det inte var en oproportionerlig åtgärd för tidningen att anonymisera artikeln i onlineversionen. Det låg därför inom statens bedömningsmarginal att beordra att personens namn togs bort från onlineversionen och Europadomstolen stora kammare fann liksom kammaren att det inte förelåg någon kränkning av yttrandefriheten enligt artikel 10 i konventionen.

32. GLUKHIN MOT RYSSLAND (DOM 04.07.2023)

Fråga om rätt till skydd för privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen) och yttrandefrihet (artikel 10 i konventionen) – ansiktsigenkänning för att identifiera fredlig protestant

Klaganden hade burit en figur i kartong när han åkte i Moskvas tunnelbana. Figuren föreställde en person som hade väckt stor uppmärksamhet när han höll en skylt med texten ”*Jag riskerar upp till fem år…för fredliga protester*”. Med hjälp av bilder från övervakningskameror med ansiktsigenkänning i tunnelbanan och bilder på sociala medier identifierades klaganden och han dömdes till böter för underlåtenhet att meddela myndigheter om hans demonstration ensam med ett objekt.

Europadomstolen konstaterade att det fanns lite utrymme att begränsa klagandens yttrandefrihet för en demonstration ensam som varit lugn och inte hade orsakat någon fara för allmän ordning eller säkerhet. Boten utgjorde därför, i avsaknad av relevanta och tillräckliga skäl, en kränkning av yttrandefriheten enligt artikel 10 i konventionen. Därtill hade integritetskränkningen av användningen av bilder på klaganden från tunnelbanan och andra ställen saknat ett trängande behov som kunde anses vara nödvändigt i ett demokratiskt samhälle. Lagstiftningen som hade möjliggjort insamlingen av persondata saknade vidare rättssäkerhetsgarantier som skyddade mot godtycke. Det förelåg därför också en kränkning av klagandens rätt till skydd för privat- och familjeliv enligt artikel 8 i konventionen.

33. TISTAN MOT MOLDAVIEN (DOM 04.07.2023)

Fråga om rätt att inte straffas utan lag (artikel 7 i konventionen) – mildare lagstiftning tillämpades inte

Klaganden hade varit borgmästare i en kommun mellan 2003 och 2007. 2008 åtalades hon för tjänstefel i egenskap av ”person med ansvarsfull befattning”. Under processens gång ändrades dock lagtexten till att istället omfatta ”tjänstemän”. Klagandens invändning att hennes position som borgmästare inte omfattades av den nya lagtexten ogillades med motiveringen att den gamla och nya lagtexten hade samma innebörd.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

Europadomstolen ställde sig frågande till att lagstiftaren hade gjort en åtskillnad och ändrat lagtexten medan rättstillämparen inte gjorde någon åtskillnad mellan begreppen. Eftersom det ändrade begreppet var en central det av vem som kunde straffas och tidigare praxis inte gav vägledning för hur det nya begreppet skulle tolkas ansåg Europadomstolen att lagstiftningen inte var förutsägbar och att det således förelåg en kränkning av rätten att inte straffas utan lag enligt artikel 7 i konventionen.

34. B.F. m.fl. MOT SCHWEIZ (DOM 04.07.2023)

Fråga om rätt skydd för privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen) – nedsatt arbetsförmåga ej tillräckligt beaktad vid försörjningskrav vid familjeåterförening

Klagandena var fem personer som hade kommit till Schweiz mellan 2008 och 2012 och beviljats asyl. De hade nekats familjeåterförening med sina anhöriga. Europadomstolen bedömde att i de fallen då den klaganden hade bedömts mediskt oförmögen att arbeta hade myndigheterna inte gjort en rimlig avvägning mellan försörjningskravet för att tillåta anhöriginvandring och samhällets intresse att kontrollera immigrationen och skydda landet ekonomisk välmående. Det förelåg därför en kränkning av deras rätt till privat- och familjeliv enligt artikel 8 i konventionen i deras fall. I ett fall fann dock Europadomstolen att det hade varit försvarbart att beakta att den klaganden inte hade försökt arbeta mer samtidigt som hon hade i vart fall arbetsförmåga att arbeta halvtid. I hennes fall förelåg därför ingen kränkning.

Se även *Azzaqui mot Nederländerna* (dom 30.05.2023) där de nederländska myndigheterna vid återkallandet av klagandens uppehållstillstånd inte i tillräcklig utsträckning hade beaktat att klaganden hade lidit av en allvarlig psykisk störning när han begick brott och *Ghadamian mot Schweiz* (dom 09.05.2023) där en avsaknad av en fullgod avvägning enligt artikel 8 i konventionen inte hade gjorts beträffande en pensionerad man som hade starka band till Schweiz.

35. B.M. m.fl. MOT FRANKRIKE (DOM 06.07.2023)

Fråga om förbud mot omänsklig och förnedrande behandling (artikel 3 i konventionen) och rätt till effektiva rättsmedel (artikel 13 i konventionen) – kränkande förhållanden i fängelse

Klagandena var sex personer som var frihetsberövande i Fresnes-fängelset mellan 2016 och 2019. I sitt tidigare avgörande *J.M.B m.fl. mot Frankrike* konstaterade Europadomstolen att förhållandena i det fängelset var så allvarliga, på grund av bl.a. överbeläggning, att de utgjorde omänsklig och förnedrande behandling. Europadomstolen fann ingen anledning att komma till en annan

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

slutsats i förhållande till klaganden i detta mål. Det förelåg således en kränkning av förbudet mot omänsklig och förnedrande behandling i strid med artikel 3 i konventionen. Det saknades även ett effektivt preventivt rättsmedel för klagandena i förhållande till överbeläggningen vilket Europadomstolen fann utgjorde en kränkning av rätten till effektiva rättsmedel enligt artikel 13 i konventionen. Däremot fanns praxis från domstolar som förhindrande kroppsvisitationer och klagandena hade därför i det avseende haft ett effektivt rättsmedel.

36. SEMENYA MOT SCHWEIZ (DOM 11.07.2023)

Fråga om rätt till skydd för privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen), rätten till effektiva rättsmedel (artikel 13 i konventionen) och förbud mot diskriminering (artikel 14 i konventionen) – diskriminering av atlet med avvikande könsutveckling

Klaganden var en atlet specialiserad på medeldistanslöpning. Hon tillhörde gruppen personer med avvikande könsutveckling (DSD, *differences/disorders in sex development*) som har en särskild kromosomavvikelse. Hon har vunnit flera stora internationella titlar såsom VM och OS guld. Enligt regelverket för internationella atleter var hon tvungen att ta behandling som minskade hennes halter av testosteron för att få fortsätta tävla som kvinna. Hon tog behandlingen under en tid trots biverkningar men ville därefter inte fortsätta ta behandlingen bl.a. med hänvisning till att det saknades kunskap om konsekvenserna. Hennes ifrågasättande av regelverket för internationella atleter kunde endast prövas genom ett skiljeförfarande inför CAS, *Court of Arbitration for Sports*, som inte tog upp saken till prövning. Överklagande till schweiziska högsta federala domstolen avslogs.

Europadomstolen erinrade om att diskriminering på grund av kön krävde mycket tungt vägande skäl och konstaterade att samma krav ska ställas på diskriminering på grund av könskaraktäristik, t.ex. avvikande könsutveckling. I förevarande fall fanns brister i regelverket för atleter med avvikande könsutveckling och det saknades bevis att personer med avvikande könsutveckling hade någon betydande fördel på medeldistanslopp. Skiljeförfarandet genom *CAS* hade varit det enda tillgängliga rättsmedlet för klaganden för att få detta prövat men *CAS* hade inte bemött klagandens invändningar om bl.a. biverkningarna av hormonbehandlingarna. Som en följd hade klaganden inte erbjudits tillräckliga processuella garantier för att kunna utöva sitt yrke vilket Europadomstolen ansåg stred mot förbudet mot diskriminering enligt artikel 14 i konventionen i förening med rätten till skydd för privat- och familjeliv i artikel 8 i konventionen och rätten till effektiva rättsmedel enligt artikel 13 i konventionen.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

37. G.I.E.M. S.R.L m.fl. MOT ITALIEN (DOM 12.07.2023, STOR KAMMARE)

Fråga om skälig gottgörelse (artikel 41 i konventionen) – beräkning av skada

Klagandena var fyra företag och tre privatpersoner. I en dom från 2018 slog Europadomstolen fast att den automatiska konfiskeringen av klagandenas egendom hade utgjort kränkningar av konventionen och dessa ersattes nu för den ekonomiska och ideella skadan samt deras rättegångskostnader.

Se även *Sakskoburggotski and Chrobok mot Bulgarien* (dom 02.05.2023) som också rörde frågan om skälig gottgörelse enligt artikel 41 i konventionen i ett fall som rörde den f.d. bulgariska kungliga familjens egendom.

Se också *FU QUAN, s.r.o. mot Tjeckien* (dom 01.06.2023, stor kammare) som också rörde beslag av egendom men där klagomålet avvisades för att fel part och fel grunder hade åberopats i den inhemska processen.

38. MANOLE MOT MOLDAVIEN (DOM 18.07.2023)

Fråga om yttrandefrihet (artikel 10 i konventionen) – uppsägning av domare

Klaganden var domare och hade en skiljaktig mening i ett mål som rör de förtal mot en tidning och talmannen i moldaviska parlamentet. Innan domen hade publicerats förklarade hon skälen till sitt sin skiljaktiga mening för en journalist. Som en följd sades hon upp från sin tjänst som domare för att ha röjt domskäl innan domen avkunnades.

Europadomstolen konstaterade att uppsägning efter 18 års tjänst som domare var ett mycket strängt straff. Den moldaviska högsta domstolen hade dessutom inte bemött hennes invändning om att en annan lagstiftning var tillämplig vilket hade möjliggjort ett lindrigare straff. Europadomstolen noterade dock att lagstiftningen i Moldavien sedermera har ändrats så att domstolen kan välja ett lindrigare straff än uppsägning. Europadomstolen konstaterade att klagandens yttrandefrihet enligt artikel 10 i konventionen hade kränkts.

Se även *Sarısu Pehlivan mot Turkiet* (dom 06.06.2023) som rörde disciplinära åtgärder mot en domare som uttalat sig i media vilket stred mot skyddet för yttrandefrihet enligt artikel 10 i konventionen.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

39. OSMAN OCH ALTAY MOT TURKIET (DOM 18.07.2023)

Fråga om yttrandefrihet (artikel 10 i konventionen) – avsaknad av intresseavvägning när fångar inte fick tidning levererad

Klagandena var fällda för brott mot landets suveränitet och konstitutionella ordning och placerade på ett högsäkerhetsfängelse. Vid en handfull tillfällen fick de inte en tidning levererad med hänvisning till att den innehöll artiklar om hungerstrejker och motstånd i andra fängelser och att detta kunde orsaka att oroligheterna spred sig. Med tillämpning av principerna i sin tidigare praxis bedömde Europadomstolen att vare sig de beslutande myndigheterna eller konstitutionsdomstolen hade gett tillfredställande skäl utan nöjt sig med att konstatera att beslutet fattats i enlighet med lag utan att själva göra en intresseavvägning. Särskilt hade innehållet i de utpekade artiklarna och sambandet mellan innehållet och svårigheter att upprätthålla ordning och disciplin i fängelset inte analyserats. Det förelåg därför en kränkning av klagandenas yttrandefrihet enligt artikel 10 i konventionen.

40. CAMARA MOT BELGIEN (DOM 18.07.2023)

Fråga om rätt till en rättvis rättegång (artikel 6 i konventionen) – saktfärdig verkställighet utgör kränkning

Klaganden var guineansk medborgare som sökte skydd i Belgien. I drygt tre månader hade han inte erhållit någon bostad trots beslut från domstol. Domstolens beslut verkställdes först efter att Europadomstolen beordrat verkställighet enligt regel 39 i domstolens arbetsordning. Europadomstolen noterade att målet inte rörde en enskild incident utan att det rörde sig om systematiska brister. Samtidigt som Europadomstolen visade förståelse för att belgiska myndigheter stod inför en svår utmaning så slog Europadomstolen fast att det inhemska domstolsbeslutet syftade till att skydda mänsklig värdighet och bristerna i belgiska myndigheters hantering hade resulterat i en överbelastning av inhemska domstolar. Det rörde sig inte enbart om dröjsmål av verkställighet men snarare en vägran att följa domstolsorder på ett sätt som undergräver själva essensen av rätten till en rättvis rättegång i strid med artikel 6 i konventionen.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

41. A.A. MOT SVERIGE (DOM 13.07.2023)

Fråga om rätten till liv (artikel 2 i konventionen) och förbud mot omänsklig och förnedrande behandling (artikel 3 i konventionen) – utvisning till Libyen ingen kränkning

Klaganden hade sökt asyl i Sverige grundat på det generella säkerhetsläget i Libyen och på grund av hans påstådda kopplingar till Gaddafiregimen. Europadomstolen fann dock att han inte hade visat att han löpte en risk att mördas eller att utsättas för omänsklig behandling. Europadomstolen hänvisade till eldupphöravtalet från 2020 och att klagandens påstående om hans personliga situation hade varit inkonsekventa och saknat trovärdighet. Det förelåg därför ingen kränkning av vare sig rätten till liv eller förbudet mot omänsklig och förnedrande behandling enligt artiklarna 2 och 3 i konventionen. De interimistiska beslutet att inte verkställa utvisningen kvarstod dock tills domen vann laga kraft.

42. EMIN HUSEYNOV MOT AZERBAJDZJAN NR 2 (DOM 13.07.2023)

Fråga om rätt till skydd för privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen) – statslöshet efter återkallande av medborgarskap

Klaganden var journalist som innan han erhöll asyl i Schweiz gömde sig på schweiziska ambassaden i 10 månader. Han berövades sitt azerbajdzjanska medborgarskap och blev därmed statslös. Europadomstolen kritiserade att medborgarskapet hade återkallats utan beaktande av att det stred mot landets internationella åtaganden att göra någon statslös. Återkallandet gick inte heller att överpröva. Europadomstolen fann därför att beslutet varit godtyckligt och att det således förelåg en kränkning av rätten till skydd för privat- och familjeliv enligt artikel 8 i konventionen.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

VAR FÖRST MED ATT FÅ INFORMATION OM KOMMANDE ARTIKLAR OCH RÄTTSFALLSBEVAKNING

Prenumerera på innehållsförteckningar för EUROPARÄTTSLIG TIDSKRIFT och få informationen först av alla – redan när tidskriften sänds till tryck. Normalt minst tre veckor före utgivning.

www.subskription.se/nyhetsbrev

EUROPARÄTTSLIG TIDSKRIFT

Europarättslig tidskrift har som ändamål att erbjuda en mötesplats för forskare och praktiskt verksamma jurister med intresse för Europarätt. Vår syn på Europarätt är bred och vi försöker ligga i framkant när det gäller att förstå den dynamiska rättsutveckling som sker inom Europa. Det inkluderar inte bara EU:s rättssystem utan även det rättssystem som byggts upp runt Europarådet samt interaktionen med och mellan rättssystem i Europas länder.

Europarättslig Tidskrift förkortas ERT och bör citeras enligt följande exempel: ERT 2023 s. 1
Skrivregler återfinns på http://www.ert.se

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

LEDARARTIKEL
När Sverige leder EU:s ministerråd går det oftast bra – och så även denna gång 409
Anna Wetter Ryde

ARTIKLAR
Datadelning enligt dataskyddsförordningen – En översikt (del 2) 419
Hajo Michael Holtz, Johanna Chamberlain & Andreas Kotsios

Loyalty Rebates and the Role of the As Efficient Competitor Test under Article 102 TFEU 451
Samuel Bjernerup

Motverkan av samverkan. Upphandlingsrättens förhållande till samverkan mellan anbudsgivare i upphandlingsförfarandet 473
Mathias Eriksson

EU merger control at a crossroads – *CK Telecoms* as an Opportunity to Clarify the SIEC Test of Unilateral Effects 501
Iiris Tuohimaa

KOMMENTARER
Reimaging the Law on Alcoholic Goods in Sweden 531
Graham Butler

KRÖNIKOR
Ett stärkt civilt försvar – fem åtaganden för myndigheter och leverantörer 547
Erik Olsson & Johanna Palm

En ny granskningsmekanism för utländska direktinvesteringar. Är den ökande regelbördan ett hot mot näringsfriheten? 559
Malin Persson

EU-domstolen – språken, handläggningen och tolkningsmetoderna 569
Vildan Hrustemova

EU:s kompetens om socialpolitik – gränserna utmanas 575
Erik Sjödin

RECENSIONER
Ulf Bernitz och Anders Kjellgren, Europarättens grunder (7 uppl., Norstedts Juridik 2022) 583
Jörgen Hettne

DOKUMENTATION
EU-rättsliga avgöranden av affärsjuridiskt intresse. Februari–april 2023 591
Martin Johansson, Hedvig Josefson, Cecilia Holmsten, Sam Fakhraie Ardekani & Samuel Guron

Europadomstolens domar. April–juli 2023 609
Anna Rogalska Hedlund

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16